

کلاس‌های دموکراتیک

درس پنجم
تابستان 1404

قابلیت: ترویج فضای دموکراتیک در کلاس

به چهار سوال زیر پاسخ دهید :

1- چه چیزی باعث شده که شما به این گروه
بیایید ؟

2- دوست دارید این گروه چگونه اداره شود و
شما چه نقشی در آن داشته باشید ؟

3- از ارائه کننده مطالب چه انتظاری دارید ؟

4- از خودتان چه انتظاری دارید ؟

فضای یک کلاس دموکراتیک چگونه است؟

کلاس دموکراتیک چه ویژگی هایی دارد؟

ابزار ما در کلاس دموکراتیک کدامند؟

چرا به فضای دموکراتیک نیاز داریم؟ چرا باید

دموکراسی را تمرین کنیم؟

چرا دموکراتیک؟

نحوه ای
از بودن
با
یکدیگر

معنای
جدید
بسازیم

همه
صداها
شنیده
میشود

آزادی
تجربه و
پرسش
گری

به تغییر و
کشف نیاز
داریم

شیوه
زندگی

به رسمیت
شناختن
تجربه هر
فرد

یادگیری واقعی
در تعامل
اجتماعی

جان دیویی (John Dewey: 1859-1951)

از نخستین و برجسته‌ترین نظریه پردازان

بنیان‌های آموزش دموکراتیک

کتاب‌ها: Democracy and education

How I think

Experience and education

*"I believe that education,
therefore, is a process of
living and not preparation
for future living."*

-John Dewey

اصول آموزش دموکراتیک

نقش حیاتی آموزش برای زیست اجتماعی

یادگیری به مثابه فرآیند اجتماعی

پرهیز از آموزش صرف برای آینده

رد گشایش درونی به عنوان هدف آموزش

گسترش یادگیری از راه تجربه های واقعی

توجه به تعامل فرد و محیط

بهره گیری از تجربه های گذشته برای ساخت حال و آینده (مثال)

آموزش یعنی بازسازی مداوم تجربه

سه گام بازسازی تجربه:

1- تعامل با محیط

2- تأمل بر تجربه

3- یادگیری از تجربه

یک طرح درس بر اساس بازسازی مداوم تجربه بنویسید.

مراحل پل ارتباطی برای حل تعارض (Conflict Bridge Steps)

1- من می‌خواهم... / موضع من این است که... (درخواست مشخص)

2- من احساس می‌کنم... (تمرکز بر احساس شخصی بدون قضاوت)

3- دلیل این احساس من این است که... (توضیح دلیل احساس برای درک بهتر طرف مقابل)

4- من درک می‌کنم که تو این احساس را داری چون... (همدلی - بازگو کردن گفته های طرف مقابل بدون قضاوت)

5. من می‌توانم این‌گونه کمک کنم...

بیایید با با یکدیگر رفتار کنیم (ارائه راه حل عملی و تعهد شخصی)

راه حل باید شامل سازش، رعایت منافع دو طرف و پرورش یک صفت اخلاقی باشد

پائولو فریره

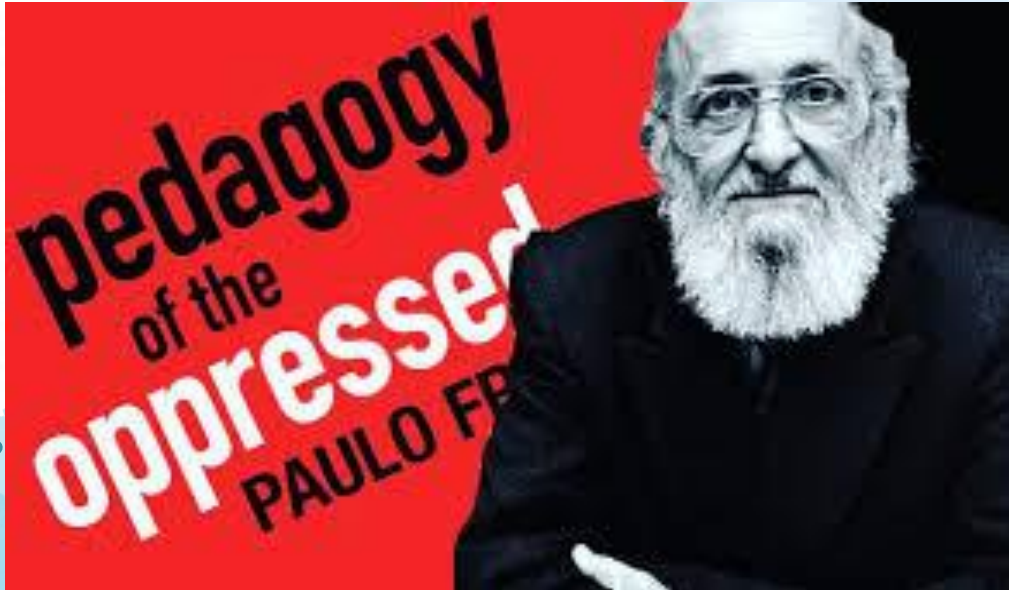
یکی از برجسته‌ترین نظریه پردازان تعلیم و تربیت،
در سال **1921** در برزیل به دنیا آمد.
آثار فریره:

آموزش ستمدیدگان

آگاهی انتقادی : آموزش برای آزادی

آموزش به مثابه عملی آزادی بخش

نامه‌هایی به معلمی جوان

آزادی، یکی از اصول دموکراسی (فریره)

فرصتی است تا بتوانیم استعدادها و توانایی‌های خود
را شکوفا کنیم،

شکوفایی انسان زمانی رخ می‌دهد که او در اوج
آزادی زندگی کند

آموزش آزادی برای کودکان :

- 1- ایجاد زمینه انتخاب
- 2- عدم مقایسه کودک با دیگری
- 3- جلوگیری از مسابقه و رقابت
- 4- تعلیم اینکه دنیا از پیش تعیین شده نیست
- 5- تعلیم اینکه دنیا تکرار شدنی نیست

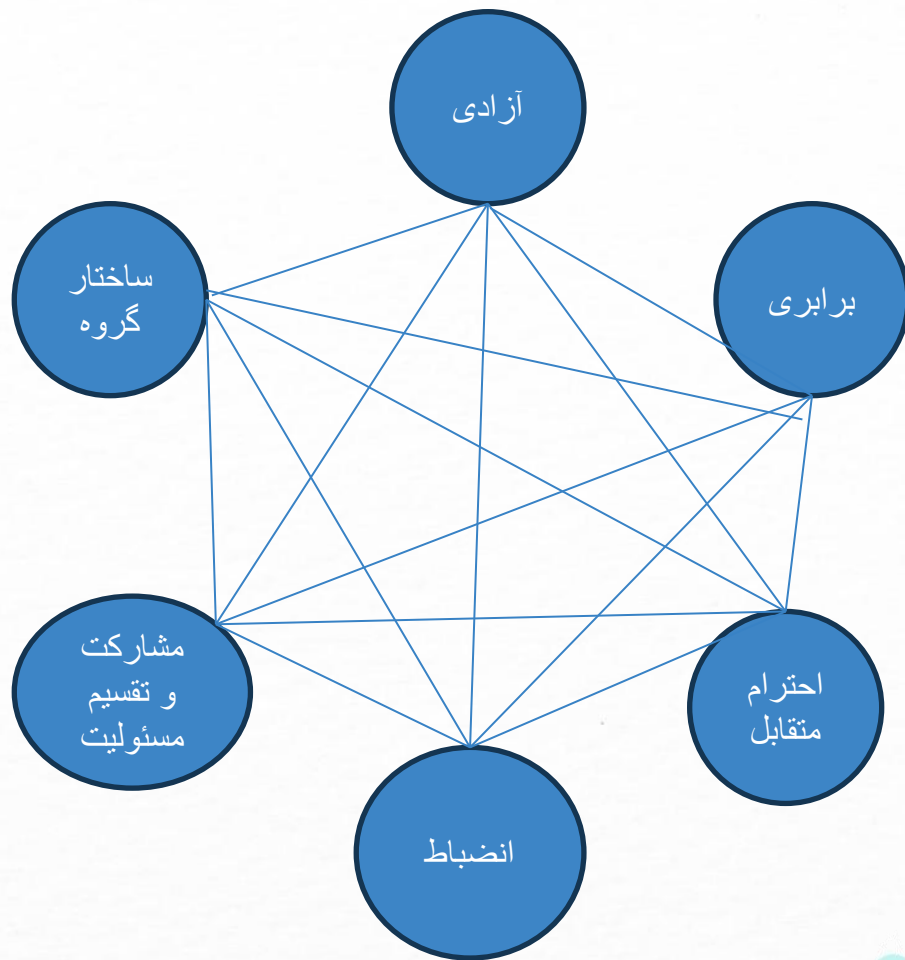
با هم ببینیم

https://youtu.be/E6wITtQB1hl?si=AsGqpkBZyGc_A81b

منابع :

- بازخوانی پائولو فریره با تمرکز بر کودک و آموزش کودکان (یوسفی، ناصر)
- Democracy and education (دیویی، جان)

ویژگی‌های کلاس دموکراتیک

برابری = برابری اجتماعی

قاعده برابری: فرد نه به دیگران چیزی تحمیل می‌کند و نه اجازه می‌دهد دیگران چیزی به او دیکته کنند .
داشتن فرصت واقعی برای توسعه‌ی توانایی‌ها
سهیم بودن در تعیین سرنوشت جمعی

احترام متقابل : احترام برای منزلت دیگران و احترام برای خود

احترام به منزلت دیگران: بپذیریم فرد دیگر چیزی برای ارائه و حق ارائه آن را دارد (شنیدن صدای متربی) .

پذیرفتن تفاوت‌ها به عنوان منبعی برای رشد و سرمایه جمعی

احترام به خود: شخص به خودش اجازه ندهد که به زور به خدمت دیگران گرفته شود.

ایستادگی بر حقوق و عقاید خود

احترام به تجربه خود و دیگری و جدی گرفتن آن برای ساختن تجربه معنادار

انضباط

علاقه: درگیر شدن
فعالانه
باعث می شود فرد
فعالیت را شروع کند .

مربی:
فراهم کردن محیط
تبدیل کردن علاقه به هدف
کمک برای طراحی فعالیت
معنادار (پرسیدن سوال)
راهنمایی کردن به سوی
موضوعات مهمتر

خود انضباطی، کنترل درونی:
کنترل خود برای رسیدن به هدف است
نه کنترل در خلاء

از دل علاقه رشد میکند .

مهارت در استفاده از منابعی که برای
رسیدن به هدف در دسترس هستند .
(تنظیم رفتار در مسیر هدف)

باعث می شود فرد فعالیت را ادامه دهد،
یادگیری را عمیق کند، مقاومت کند و به
پایان برساند، چون ارزش کار خود را
می داند

تدوین و اجرای قوانین کلاس با
تلاش دسته جمعی/130

درک روحیه گروهی و
پرورش احساس "ما"

بحث در مورد قوانین تا
متربی بفهمد/127

انضباط جمعی

درک آنچه در اطراف اتفاق
می افتد

مشارکت در تعیین رفتار قابل
قبول/ 129 / اعتماد به
کودکان

احترام گذاشتن به بقیه و
کارشان

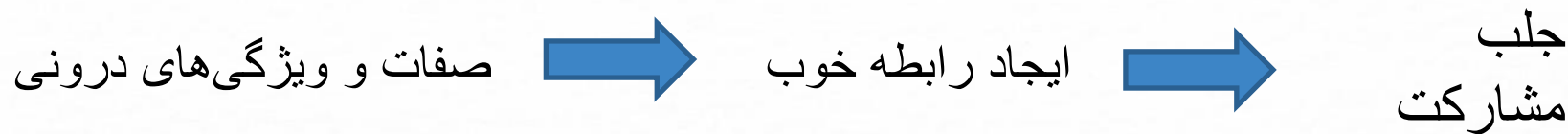
پذیرش مسئولیت کاری که
انجام داده اید

مثال: رندی^۱ که به مدت دو ما در سالن سرگردان بود، به کلاس من منتقل شد. او در نیمکتش نشسته بود و از خودش صدا درمی‌آورد و از پنجره بیرون را نگاه می‌کرد. دنیس^۲ به طرف او خم شد و گفت، «ما در این کلاس کار می‌کنیم و سروصدا هم نمی‌کنیم چون برای دیگران مزاحمت ایجاد می‌شود.» رندی با تعجب نگاهی به او کرد، سروصدایش را متوقف کرد و مشغول به کار شد.

یک هفته برف زیادی بارید که در این بخش از کشور که ما زندگی می‌کردیم غیر معمول بود. مدیر مدرسه اطلاعیه‌هایی به معلم‌ها داد و از ما خواست آنها را برای کلاس بخوانیم. متن اطلاعیه چنین بود " قسمت جنوب غربی حیاط مدرسه به برف بازی اختصاص داده شده است. کسی اجازه ندارد در جای دیگر برف بازی کند یا داخل ساختمان برف بیاورد. با متخلفان برخورد خواهد شد. "

وقتی این مطلب خوانده می‌شد دانش آموزان کلاس ششم غرولندی کردند. بنابراین درباره قانون برف بازی با هم به بحث پرداختیم. در ابتدا دانش آموزان موقعیت را اینگونه می‌دیدند که " او هیچ‌وقت به ما اجازه تفریح نمی‌دهد. " اما بعد از کمی بحث، کلاس قانون را درک کرد و آن را پذیرفت. تعدادی از پسرها و دخترها از این قانون احساس خشنودی می‌کردند چون داخل ساختمان گلوله‌های برفی محکمی به آنها خورده بود . همین‌طور که بحث پیش می‌رفت، کلاس به این نتیجه رسید که این قانون عادلانه است. آنهایی که می‌خواستند امتیاز برف بازی را در جاهای دیگر داشته باشند مجبور نبودند که از خودشان محافظت کنند .

مثال: معلم داشت برای بچه‌ها تکلیف مشخص می‌کرد. بچه‌ها اعتراض می‌کردند و غر می‌زدند. وقتی معلم علت اعتراض آنها را جویا شد، گفتند آن شب مسابقه فوتبال مهمی هست و آنها می‌خواهند آن را ببینند چون تیم برنده با تیم شهرشان به فینال می‌رود. معلم تقاضای آنها را قابل قبول دانست و به آن رضایت داد.

صداقت ،
صمیمیت،
مهربانی،
اعتقاد عمیق و
احساس مثبت
نسبت به دیگران

گفتگوهای مختصر، دوستانه و صمیمی
عدم مطالعه پرونده‌های پیشین
مهربانی همراه با قاطعیت
احترام و اعتماد متقابل
حس برابری (عدم برخورداری از حقوق ویژه)

یک سوال: در کلاس دموکراتیک که بچه‌ها در
برنامه ریزی مشارکت دارند، آیا باید به دانش
آموزان حق تصمیم‌گیری درباره اینکه یاد
بگیرند یا نه و چه چیزی یاد بگیرند داده شود؟

صبح امروز برنامه‌های دو کلاس را روی وایت برد نوشتم و به آنها گفتم که می‌توانند انتخاب کنند که کدام کلاس را می‌خواهند بروند و اگر کلاسی را نمی‌خواهند بروند به جای آن بنویسند چه کاری می‌خواهند انجام دهند. انتخاب خود را بنویسند و مسئولیت آن را بپذیرند. اگر به کلاس می‌روند بر طبق اصول فضای یادگیری عمل نمایند.

سؤال: خب اگر انتخاب کنیم نرویم درس را یاد نمی‌گیریم چه می‌شود؟
مسئولیت انتخاب تان را بپذیرید. به آن فکر کنید.

- می‌توانم با مادرم مشورت کنم؟ مادرم می‌گوید بعضی چیزها ضروری است.
امروز انتخابت را انجام بده. می‌توانید در خانه مشورت کنید. می‌توانید به انتخابتان فکر کنید و روز بعد انتخاب‌های دیگری بکنید

- می‌توانیم انتخاب کنیم به کلاس برویم ولی کاری انجام ندهیم و در کلاس بنشینیم؟
نه. وقتی انتخابتان کلاس است انتخاب می‌کنید که با قواعد و اصول کلاس همراه شوید
گفتم تا مدتی این روش را ادامه می‌دهیم

ساختار گروه

گروه همسالان: در فضای دموکراتیک کاملاً ضروری
شیوه‌ای مؤثر برای آموزش و اعمال نفوذ مثبت بر کودک
کلاس به منزله‌ی گروه

اهداف و کارکردهای یک گروه مؤثر:

- 1- انجام دادن وظائف و رسیدن به اهدافی که برای آن ایجاد شده است.
- 2- ایجاد و تقویت وحدت در میان اعضاء
- 3- پرورش قابلیت‌های اعضای خود

رهبری استبدادی	رهبری دموکراتیک
رئیس	
صدای خشن	
دستور	
قدرت	
فشار	
دستور به مشارکت میدهد	
عقایدش را تحمیل میکند	
تسلط دارد	
انتقاد میکند	
عیب جویی میکند	
تنبيه میکند	
"من تصمیم میگیرم تو اطاعت میکنی"	

استبدادی	دموکراتیک
رئیس	هماهنگ کننده و تسهیل گر، راهنما
صدای خشن	لحن محبت آمیز
دستور	راهکار، مشورت، دعوت به همکاری
قدرت	اقتدار، هماهنگی، نفوذ
فشار	دعوت به همکاری، تشویق، انگیزش
دستور به مشارکت می دهد	توضیح به مشارکت می دهد، طلب و درخواست مشارکت، دعوت به مشارکت گروهی
عقایدش را تحمیل می کند	عقایدش را بیان می کند، عقاید دیگران را می پرسد، رای برابر با بقیه افراد، مشورت
تسلط دارد	نظارت می کند، همراهی می کند،
انتقاد می کند	پیشنهاد می دهد، راهنمایی، بازخورد مثبت، راه حل پیشنهاد می دهد
عیب جویی می کند	نقاط قوت را می بیند، تشویق می کند، تحری محاسن
تنبیه می کند	همراهی می کند تا چالش بر طرف شود
"من تصمیم می گیرم تو اطاعت می کنی "	همگی مشورت می کنیم و با هم تصمیم می گیریم و با هم اقدام می کنیم
به تنهایی مسئول است	مسئولیت را با دیگران تقسیم می کند

رهبری دموکراتیک

شناخت
متربیان و
تعامل با آنها

تسهیل کننده

هدایت کننده
به سوی
اتفاق نظر

تشویق کننده
تحری حقیقت

تقدیر کننده
نظرات

عناصر کلیدی روش آموزش در فضای دموکراتیک:

- 1- مشارکت فعال
- 2- پرسشگری
- 3- حل مساله
- 4- یادگیری فعال
- 5- همکاری
- 6- تفکر تأملی

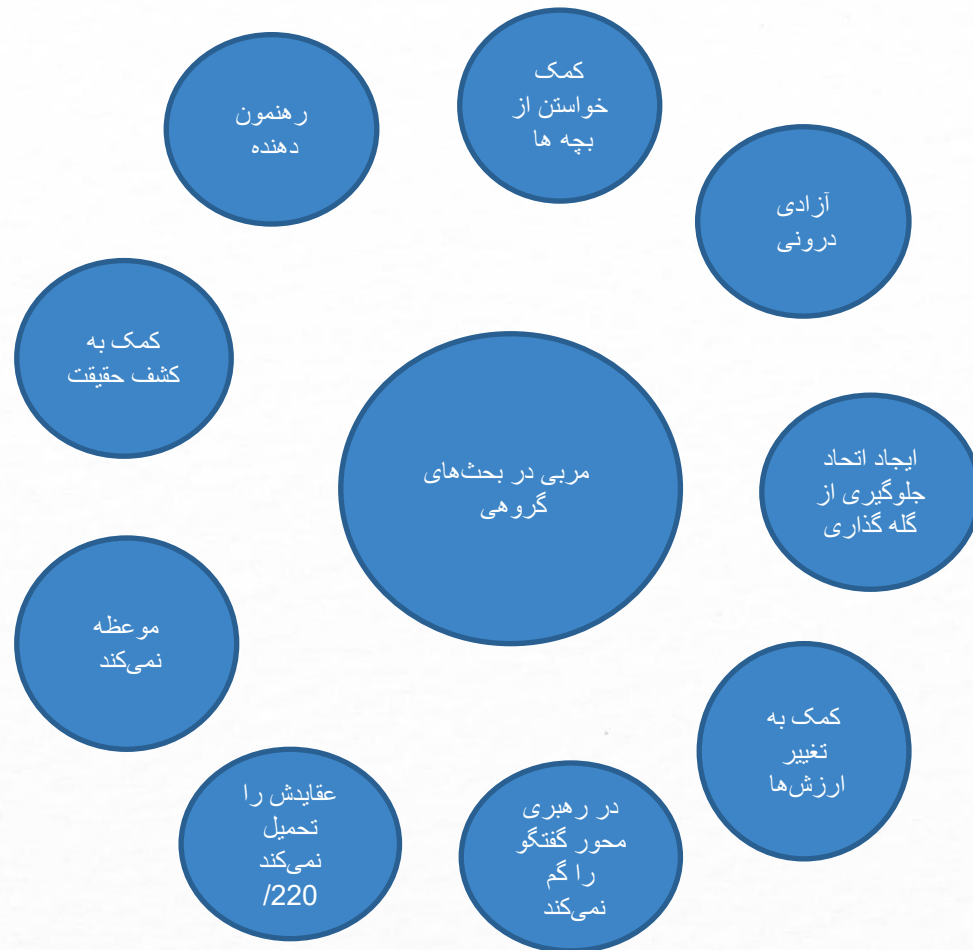
تکنیک‌های خاص: بحث‌های گروهی

اهداف بحث‌های گروهی:

ارتباط میان فردی بهتر
افزایش یادگیری از طریق اطلاعات انباشته شده
حل مساله
برقراری ارتباط با افراد دارای پیشینه‌های مختلف
شکل دادن نگرش‌ها و ارزش‌ها
ایجاد مشارکت‌های هیجانی و فکری
مطالب بحث انگیز را بفهمند
از تجارب یکدیگر بهره بگیرند
کودکان را به گوش دادن بر می‌انگیزاند
تغییر رفتار

فوائد بحث‌های گروهی:

به فرد اطمینان می‌دهند تنها نیست
کارهای سخت وقتی تقسیم می‌شوند آسان به نظر می‌رسند
اشتیاقش بیشتر میشود چون احساس حمایت می‌کند
راه‌های صحیح مقابله با یأس را یاد می‌گیرد
معلم در ارتقای روحیه گروه و تغییر فضای کلاس موفق می‌شود
به واسطه هدف مشترک فرایند یادگیری تسهیل می‌شود
معلم احساسات کودکان و ارتباطات آنها را می‌فهمد
صحبت در فضای توأم با درک متقابل باعث برانگیخته شدن تفکر کودکان می‌شود
کودکان می‌فهمند برای هر مشکل چند راه حل وجود دارد
رودررویی مربی و مربی (روند ضروری فضای دموکراتیک)

https://youtu.be/PfMk-cpXAP8?si=98_aZ1aODvSH-F69

منابع جهت مطالعه عمیق‌تر:

فنون مدیریت کلاس: نویسندگان : رودولف
درایکورس، برنیس برونیا گرونوالد، فلوی چاپلدرز
پیر
مترجمان: حمید علیزاده، علیرضا روحی

رهبری تحوّل آفرین
توسعه وجه پنهان
الوی آنلو / جوآن هرناندز / می خادم

بازخوانی پائولو فریره با تمرکز بر آموزش کودکان:
ناصر یوسفی